

Kristianstads
kommun

Omsorgsförvaltningen

Riktlinjer för avgiftshandläggning Omsorgsförvaltningen Kristianstads kommun

Kommunfullmäktiges beslut 2025-11-11

Gäller fr.o.m. 2026-01-01

Innehållsförteckning

Inledning	4
1. Allmänt	5
1.1 Syftet	5
1.2 Omfattning	5
1.3 Lagstöd	5
2. Avgifter inom maxtaxa	6
2.1 Vård- och omsorgsboende	6
2.2 Korttid/växelvård	6
2.3 Ordinärt boende	6
2.4 Trygghetslarm	7
2.5 Hemsjukvård	7
Undantag	7
2.6 Hemgångsstöd	7
2.7 Leveransavgift	8
3. Avgiftsfria insatser	8
4. Avgifter utanför maxtaxa	9
4.1 Hämtning av hjälpmedel	9
4.2 Placering av barn	9
4.3 Transport av avlidna	9
4.4 Måltidskostnad	9
4.4.1 Vård- och omsorgsboende	9
4.4.2 Korttid/växelvård	10
4.4.3 Korttidsvistelse och korttidstillsyn	10
4.4.4 Ordinärt boende	10
4.4.5 Sondmat och näringstillskott i ordinärt boende	10
4.4.6 Dagverksamhet	10
4.4.7 Restauranger	11
4.5 Ej avbokad tid på korttid/växelvård	11
5. Hyra i vård- och omsorgsboende	12
5.1 Parboende/medboende	12
6. Avgifter enligt socialtjänstlagen	13
6.1 Högsta avgift - maxtaxa	13
6.2 Avgifter inom maxtaxa	13
6.3 Avgiftsutrymme	13
6.4 Beräkning av avgiftsutrymme	14
6.5 Avgiftsunderlag	14
6.5.1 Inkomster	14
6.5.2 Skatteavdrag och kyrkoavgift	15
6.6 Förbehållsbelopp	15
6.6.1 Minimibelopp	16
Schablonbelopp	16
Individuella tillägg	16
Individuella avdrag	17
6.6.2 Bostadskostnad	17
7. Avgifter i samband med insatser enligt LSS	19
7.1 Måltidskostnad	19

7.2	Placering av barn	19
8.	Regler för olika former av reducering av avgift	21
8.1	Dubbla bostadskostnader	21
8.2	Kvarboendeskydd - när en av två makar eller sambor flyttar	21
8.3	Frånvaro	22
9.	Handläggning av ärenden.....	23
9.1	Avgiftsbeslut.....	23
9.2	Ändring av avgiftsbeslut	23
9.3	Begäran om omprövning eller överklagande	24
10.	Allmänna bestämmelser	25
10.1	Uppgiftshämtning.....	25
10.2	Årlig omräkning	25
10.3	Retroaktiv debitering och återbetalning	25
10.4	Faktureringsrutiner	26
10.5	Boende i annan kommun	26
10.6	Civilrättsliga underhållsavtal	26
10.7	Avgifter vid försäkringsskada	26
10.8	Behandling av personuppgifter	26
	Förkortningar.....	27
	Beräkning av avgifter och måltidskostnader	37
	Avdragsgrundande inkomster.....	38
	Inkomst av tjänst:	38
	Inkomst av näringsverksamhet.....	38
	Inkomst av kapital	38
	Skattefria inkomster	38
	Beräkning av inkomster och bostadskostnad för olika hushållstyper	39
	Inkomst och minimibelopp.....	39
	Beräkning av bostadskostnad	39
	Referenser.....	41
	Bilagor	

Inledning

Avgifter för hemtjänst, dagverksamhet och bostad med särskild service regleras i socialtjänstlagen.¹ Avgifter är knutna till prisbasbeloppet som fastställs årligen av regeringen.² Avgifter justeras i samband med förändringen av prisbasbeloppet utan att taxan tas upp på nytt i kommunfullmäktige. Detsamma gäller lagändringar som beslutas av riksdagen.

Måltidskostnad i vård- och omsorgsboende är kopplad till konsumentprisindex för maj månad föregående år.³ I samband med denna revidering ändras avgiften för mat i ordinärt boende.

Riktlinjerna har reviderats med anledning av att den nya socialtjänstlagen som trädde i kraft den 1 juli 2025. Förändringarna är huvudsakligen redaktionella till följd av den nya lagens förändrade struktur. Bestämmelserna om avgifter är i stort sett oförändrade.

Kristianstad den 18 augusti 2025

Helena Ståhl

Förvaltningschef, Omsorgsförvaltningen

¹ SFS 2025:400, Socialtjänstlag, 32 kap.

² 32 kap 4 § SoL med hänvisning till 2 kap. 6 och 7 §§ SFB.

³ Konsumentprisindex, KPI, maj 2025: 416,95

1. Allmänt

Socialtjänstlagen reglerar avgifter som kommunen får ta ut för vård- och omsorgsinsatser. Avgifter ska vara skäliga och får inte överstiga kommunens självkostnader.⁴ Den enskilde ska förbehållas tillräckliga medel för normala personliga behov.⁵

1.1 Syftet

Det primära syftet med dessa riktlinjer är att ge den enskilde information om de avgifter och kostnader som är förknippade med de insatser som beviljas. Detta för att skapa förutsägbarhet om avgifter och kostnader som påverkar den enskildes ekonomi.

Syftet har också varit att säkerställa rättssäker handläggning och likabehandling av ärenden i fråga om avgifter. Detta genom att använda dessa riktlinjer som stöd och vägledning vid handläggningen.

1.2 Omfattning

Riktlinjerna för avgiftshandläggning är ett komplement till gällande lagstiftning om avgifter för insatser som beviljas enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Riktlinjer omfattar ersättning för kommunala tjänster i anslutning till vissa insatser. Riktlinjer gäller för insatserna som utförs av kommunen eller på uppdrag av kommunen.

1.3 Lagstöd⁶

SFS 2025:400 Socialtjänstlag, 32 kap, 35 kap. 1 §

SFS 2017:30 Hälso- och sjukvårdslag, 17 kap. 1–5 §§, 8 §;

SFS 1993:387 Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, 18–21 §§;

SFS 1993:1090 Förordning om stöd och service till vissa funktionshindrade 5–6 §§;

SFS 2025:468 Socialtjänstförordning 17 kap. 2–5 §§;

SFS 2017:725 Kommunallag

⁴ 32 kap. 1 § SoL

⁵ 32 kap. 7 § SoL

⁶ Se bilaga 1. Lagar och förordningar som styr kommunens avgiftssystem inom äldreomsorg och funktionsstöd.

2. Avgifter inom maxtaxa

Utgångspunkten för avgiftssystemet är att de totala avgifterna inom maxtaxan inte får överskrida ett belopp som den enskilde förbehålls för normala levnadskostnader.⁷ De samlade avgifter inom maxtaxa får som högst uppgå till en tolfedel av 0,5392 prisbasbelopp per månad.⁸ Den som inte har möjlighet att betala full avgift får sin avgift reducerat efter prövning av betalningsförmåga.⁹

2.1 Vård- och omsorgsboende

Omsorgsavgift omfattar service och omsorg samt hälso- och sjukvårdsinsatser. Avgiften inkluderar inte kostnad för extern läkarvård, läkemedel eller tandvård. Utgifter för t.ex. fotvård, hårvård, hemförsäkring, tidning etc. ingår inte i avgiften utan täcks inom ramen för minimibelopp.

Omsorgsavgift i vård- och omsorgsboende följer den fastställda avgiften enligt socialtjänstlagen per månad eller per dag vid del av månad. Avgiften debiteras från och med dagen den enskilde flyttar in på boendet och till och med dagen den enskilde flyttar eller avlider.

2.2 Korttid/växelvård

Korttid avser en tidsbestämd vistelse till följd av behov av vård, rehabilitering, växelvård eller avlastning av närstående.

Avgift för korttid/växelvård debiteras per dag med 1/30 del av avgiften i vård- och omsorgsboende. Avgiften debiteras från och med dagen den enskilde påbörjar vistelsen till dagen före vistelse upphör.

2.3 Ordinärt boende

Hemtjänstavgift omfattar personlig omsorg och vård, service, delegerad hemsjukvård, insatser pga. utlöst trygghetslarm, fönsterputs samt avlösning av anhörig utöver avgiftsfria timmar. Hemtjänst debiteras enligt timtaxa efter utförd tid.

Avgiften är 0,466 % av prisbasbeloppet per timme. Sammanlevande makar¹⁰ och sambo, som har beviljats gemensamma hemtjänstinsatser som kommer båda till del i deras gemensamma hushåll, delar lika på avgiften.

⁷ 32 kap. 7 § SoL

⁸ 32 kap. 6 § SoL

⁹ Se bilaga 2. Beräkning av avgifter och måltidskostnader.

¹⁰ Med makar avses även registrerade partnerskap oavsett om partnerskap är omvandlat till äktenskap eller inte.

2.4 Trygghetslarm

Trygghetslarm är ett hjälpmedel för att kunna bo kvar i ordinärt boende och påkalla hjälp. Beredskap och personal finns dygnet runt för att besvara larm och tillkalla vårdpersonal.

Månadsavgift uppgår till 0,35 % av prisbasbeloppet. Avgiften tas ut för varje installerat larm efter den enskildes biståndsbeslut. Ingen avgift utgår för larmservice, dvs. larmtest, byte av larm, batteribyte etc. Insatser som utförs med anledning av att larm utlösts debiteras enligt hemtjänsttaxan. Förlorade larmtillbehör faktureras enligt kommunens självkostnad.

2.5 Hemsjukvård

Hemsjukvård omfattar hälso- och sjukvårdsinsatser som utförs av kommunens legitimerade personal i den enskildes bostad. Avgiften är 0,369 % av prisbasbeloppet per besök av kommunens legitimerade personal. Högst fyra besök per månad debiteras. Förskrivning av tekniska hjälpmedel ingår i avgiften. I förskrivningen ingår uppföljning, träning och kontroll av att hjälpmedel fungerar. Hemsjukvård som utförs av hemtjänstens personal genom delegation debiteras enligt hemtjänsttaxan.

Undantag

Hemsjukvårdsinsatser kan i vissa fall vara avgiftsfria. Legitimerad personal avgör om något av följande undantag för avgiftsfri hemsjukvård är tillämpligt:

- vid egenvård¹¹;
- vid besök av akut karaktär; -
- vid behandling enligt smittskyddslagen;
- vid uppsökande verksamhet;¹²
- vid utprovning av hjälpmedel pga. personalens arbetsmiljö;
- vid bedömning inför bostadsanpassning;
- av barn och ungdomar t.o.m. 18 år;
- av patienter i vård- och omsorgsboende eller korttid/växelvård;
- av patienter i bostad med särskild service enligt LSS¹³;
- om patienter som saknar insikt i de allvarliga konsekvenser av social eller medicinsk karaktär som utebliven hemsjukvårdsinsats skulle medföra.

2.6 Hemgångsstöd

Hemgångsstöd omfattar medverkan av olika personalkategorier inom hemtjänsten och legitimerad personal. Avgifter debiteras efter insatser respektive personalkategori.

¹¹ Legitimerad personal gör bedömning om en insats bedöms som egenvård.

¹² Med uppsökande verksamhet menas t.ex. när en sjuksköterska medföljer biståndshandläggare vid hembesök för bedömning/utredning, legitimerad personal tillkallas som konsult för andra personalkategorier, förebyggande insatser genom hembesök.

¹³ Övriga patienter i ordinärt boende som erhåller insatser enligt LSS, debiteras för hemsjukvårdsinsatser, inom ramen för HSL, på samma sätt som patienter i ordinärt boende.

2.7 Leveransavgift

Leveransavgift för matdistribution uppgår till 0,01117 % av prisbasbeloppet för varje distributionstillfälle.

3. Avgiftsfria insatser

- telefontjänst;
- kontaktperson;
- boendestöd;
- dagverksamhet;¹⁴
- deltagande i aktiviteter i kommunens öppna verksamheter;
- fixartjänst eller motsvarande servicetjänst;
- avlösning i ordinärt boende, max 10 tim per månad;
- ledsagning för särskilda ändamål som inte ingår i hemtjänst;
- Dubbelbemanning som beror på vårdtyngd eller annan arbetsmiljöaspekt
- Beviljade insatser med stöd av LSS.¹⁵

¹⁴ Dagverksamhet möjliggör aktivering, sysselsättning och träning för personer med demenssjukdom. Insatsen är avgiftsfri.

¹⁵ Avser ej kost som serveras i anslutning till vissa insatser.

4. Avgifter utanför maxtaxa

De samlade avgifterna enligt socialtjänstlagen uppgår som högst till maxtaxan. Avgifter nedan ligger utanför maxtaxan:

4.1 Hämtning av hjälpmedel

Vid hämtning av hjälpmedel debiteras en avgift på 0,558 % av årets prisbasbelopp. Avgiften gäller ej liftar, rullstolar och sängar. Om hjälpmedel inte återlämnas vid tiden för bedömning av behovets upphörande, debiteras hjälpmedlets restvärde. Vid flytt till en annan kommun debiteras restvärdet som gällde vid tiden för flytten. Lägsta avgift för ej återlämnade hjälpmedel uppgår till 1% av prisbasbeloppet.

4.2 Placering av barn

Om ett barn under 18 år får omvårdnad i ett annat hem än det egna är föräldrarna skyldiga att i skäligen utsträckning bidra till kommunens kostnader för omvårdnaden.¹⁶

4.3 Transport av avlidna

Transport av avlidna faktureras enligt kommunens upphandlade priser med ett administrativt tillägg om fem procent. Tjänsten omfattar transport av avliden mellan bostad och bårhus inom kommunen och avser de verksamheter som kommunen har ansvar enligt hälso- och sjukvårdslagen.¹⁷

4.4 Måltidskostnad

Måltidskostnad består av råvarukostnad och tillredningskostnad. Råvarukostnaden ingår i minimibeloppet och beräknas utifrån konsumentverkets referensvärden för matkostnader.¹⁸ Tillredningskostnaden är skillnaden mellan den totala kostnaden för måltider och råvarukostnaden. Tillredningskostnad kan reduceras efter prövningen av den enskildes betalningsförmåga.

4.4.1 Vård- och omsorgsboende

Måltidskostnad i vård- och omsorgsboende är knuten till KPI för maj månad föregående år och uppgår till 10,65 av KPI per månad. Avgiften avser fullkost och omfattar samtliga måltider som krävs för att täcka den enskildes energi- och näringsbehov, inklusive huvudmåltider, mellanmål, sonndmat och näringstillskott.

Måltidskostnad debiteras månadsvis eller per dag vid del av månad. Tillfälligt matavdrag kan endast ske för hela dagen, när den enskilde har varit frånvarande ett dygn. Avdrag

¹⁶ Se 7.2 Placering av barn och ungdom

¹⁷ Vård- och omsorgsboende, bostad med särskild service, korttidsvistelse SoL (ej LSS), daglig verksamhet, dagverksamhet, verksamheter som drivs på entreprenad, vid placering i enskild verksamhet.

¹⁸ Motsvarar konsumentverkets beräknade matkostnader för åldersgruppen 61–74 år t.o.m 2025.

sker med 1/30 del av måltidskostnaden. Begäran om avdrag ska ske senast sju dagar i förväg.

Vid vård i livets slutskede sker debitering efter rapportering från verksamheten. Ingen kost debiteras dagen den enskilde avlider.

4.4.2 Korttid/växelvård

Den enskilde betalar per dag 1/30 del av matkostnaden i vård- och omsorgsboende. Måltidskostnaden debiteras från och med den dag den enskilde påbörjar vistelsen till dagen före vistelse upphör.

4.4.3 Korttidsvistelse och korttidstillsyn

Måltidskostnad debiteras i samband med korttidsvistelse utanför det egna hemmet. Måltidskostnad för vuxna motsvarar måltidskostnaden på korttid per dag eller en tredjedel av måltidskostnaden på korttid per måltid. Måltidskostnaden för barn och ungdomar under 19 år motsvarar halva måltidskostnaden för vuxna.

Måltidskostnad för skolungdom på korttidstillsyn debiteras månadsvis, beräknad på 20 måltider per månad för barn och ungdomar under 19.

4.4.4 Ordinärt boende

Måltidskostnad i ordinärt boende betalas per portion. Avgiften uppgår till 72 % av förvaltningens faktiska kostnad.

4.4.5 Sondmat och näringstillskott i ordinärt boende

Avgiften för sondmat i ordinärt boende baseras på den ordinerade mängden och delas in i tre nivåer:

- 1 Under 500 ml per dag: 1,68 KPI per månad
- 2 Mellan 501 ml och 1 499 ml per dag: 3,36 KPI per månad
- 3 Över 1 500 ml per dag: 5 KPI per månad

Den högsta avgiften för sondmat är 5 KPI per månad. Maxtaket gäller även i vård- och omsorgsboenden, under förutsättning att kunden enbart får sondmat.

Näringsdryck och kosttillskott debiteras efter beställd mängd. Avgiften är till 2 % av KPI per produkt.

4.4.6 Dagverksamhet

Måltider för deltagare i dagverksamhet är kostnadsfria.

4.4.7 Restauranger

Måltider som serveras inom kommunens restaurangverksamhet till pensionärer och personer med aktivitets- eller sjukersättning prissätts med utgångspunkt i de priser som bestäms av biståndsbeviljad kost.

4.5 Ej avbokad tid på korttid/växelvård

För bokad men ej utnyttjad vistelse på korttid/växelvård debiteras en administrativ avgift för beviljad period. Avgiften per dag motsvarar avgiften på korttid/växelvård. Ingen avgift tas ut vid avbokning sju dagar i förväg eller pga. giltiga skäl.

5. Hyra i vård- och omsorgsboende

Hyra i vård- och omsorgsboende, inklusive boenden som drivs på entreprenad, betraktas som en boendekostnad vid avgiftsberäkning. Hyra fastställs enligt hyreslagen genom skriftligt hyreskontrakt. Hyresändringar sker i samma takt och nivå som inom allmännyttan, AB Kristianstadsbyggen.

Hyra faktureras från och med dagen den enskilde tackat ja till inflyttningsklar lägenhet, tills lägenheten återlämnas slutstädad. Dödsbodelägare ansvarar för slutstädning.

För bostad i sådant boende där bostadskostnaden inte kan fastställas utgår avgift för boende.¹⁹ Boendeformen finns inte i Kristianstads kommun.

Ingen hyra betalas på korttidsboende, växelvård, trygghetsplats.

5.1 Parboende/medboende

Makar har rätt att fortsätta bo tillsammans om den ena parten beviljas särskilt boende.²⁰ Om den medboende beviljas hemtjänstinsatser, omfattas denne av avgiftsreglerna enligt sitt eget biståndsbeslut. Medboende utan eget biståndsbeslut omfattas inte av avgiftsreglerna i socialtjänstlagen.

Avgifter för tjänster som inte anses vara social omsorg omfattas inte av undantaget från mervärdesskatt. Kostnader för förbrukningsvaror tas ut enligt beloppen i avtalet.²¹ Medboende utan eget biståndsbeslut debiteras full avgift för kosten. Avgifter som avser förbrukningsvaror och kost ska anses omfatta mervärdesskatt.

Om den medboende har egen lägenhet, tas hyra ut enligt eget hyreskontrakt. Makar boende i samma lägenhet delar på hyran.

¹⁹ 32 kap. 6 § p. 2 SoL

²⁰ 11 kap. 3 § SoL

²¹ 2 kap 6 § KL

6. Avgifter enligt socialtjänstlagen

6.1 Högsta avgift – maxtaxa

Den enskildes avgifter för hemtjänst och dagverksamhet, tillsammans med avgifter som avses i 17 kap. 8 § första stycket 1 och 2 hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), får per månad uppgå till högst en tolftedel av 0,5392 prisbasbelopp. För bostad i särskilt boende får avgift per månad uppgå till högst en tolftedel av 0,5539 prisbasbelopp.²²

Den högsta avgiften, maxtaxa, utgör ett avgiftstak för de sammanlagda avgifterna som kommunen får ta ut för hemtjänst, dagverksamhet, kommunal hälso- och sjukvård.

6.2 Avgifter inom maxtaxa

De avgifter som ingår i maxtaxan är hemtjänst, dagverksamhet och kommunal hälso- och sjukvård.²³ Med hemtjänst menas beviljade omvårdnads- och serviceinsatser i ordinärt och vård- och omsorgsboende.

Hemtjänst i ordinärt boende omfattar beviljade omvårdnads- och serviceinsatser, korttid/växelvård, trygghetslarm samt avlösning av närstående. Avgiften debiteras enligt timtaxa efter utförd tid.

Med hemtjänst i vård- och omsorgsboende menas service- och omvårdnadsinsatser i särskilt boendet. Avgift utgår maximalt till vad den enskilde har för avgiftsutrymme, upp till maxtaxan.

Med kommunal hälso- och sjukvård menas hemsjukvård, rehabilitering och utprovning av tekniska hjälpmedel i hemmet.

Boendeavgift, där hyreslagen inte är tillämplig, omfattas av maxtaxan. Boendeformen finns inte inom Kristianstads kommun.

6.3 Avgiftsutrymme

Avgifter inom maxtaxan baseras på den enskildes beviljade insatser och dennes ekonomiska förutsättningar (avgiftsutrymme). När hänsyn tas till den enskildes avgiftsutrymme kan avgiften bli lägre än maxtaxan.

Avgiftsutrymmet anger det högsta belopp som den enskilde får betala inom ramen för maxtaxan. Den del av avgiftsutrymmet, som överstiger maxtaxan eller som inte utnyttjas för debitering av avgifter inom maxtaxan, används för debitering av tillredningskostnaden för mat.

²² 32 kap. 6 § SoL

²³ 32 kap. 1 § SoL

6.4 Beräkning av avgiftsutrymme

Avgiftsutrymme beräknas som skillnad mellan den enskildes avgiftsunderlag (bruttoinkomster) efter avdrag för skatter och kyrkoavgift samt förbehållsbelopp (minimibelopp och bostadskostnad).²⁴

1. Avgiftsunderlag (bruttoinkomster – skatter och avgifter)
2. Förbehållsbelopp (minimibelopp + bostadskostnad)
3. Avgiftsutrymme

6.5 Avgiftsunderlag

Med avgiftsunderlag avses den inkomst den enskilde kan antas komma att få under de närmaste tolv månaderna, fördelad med lika belopp per månad.²⁵ Inkomsten beräknas med tillämpning av 102 kap. 29 § 1, 2, 4 och 5 socialförsäkringsbalken.²⁶ Vid tillämpning av 102 kap. 29 § 4 SBF ska dock endast sådan inkomst som avses i 97 kap. 13 § första stycket 1 medräknas. Som inkomst ska även räknas bostadsbidrag enligt 96–98 kap., särskilt bostadstillägg enligt 102 kap. 26 § och boendetillägg enligt 103 a-103 e kap. samma balk. En kommun kan i sitt taxebeslut bestämma att inkomsten ska beräknas på ett sätt som är mer fördelaktigt för den enskilde.²⁷ I fråga om makar ska den enskildes inkomst anses utgöra hälften av makarnas sammanlagda inkomster.²⁸

6.5.1 Inkomster

Avgiftsunderlaget fastställs utifrån aktuella inkomster som är skattepliktiga enligt inkomstskattelagen, fördelat med lika stort belopp varje månad. Inkomst av tjänst, kapital och näringsverksamhet räknas med i avgiftsunderlaget.

Med inkomst av tjänst avses alla former av lön och pensioner såsom inkomstpension, garantipension, tilläggs pension, delpension, tjänstepension, efterlevandepension, premiepension och privata pensionsförsäkringar etc. Skattepliktig livränta räknas som inkomst. Privaträttsliga underhållsavtal påverkar inte avgiften.

Med inkomst av kapital avse skattepliktiga ränteinkomster, utdelningar, kapitalvinster vid försäljning av tillgångar. Kapitalinkomster grundas på den faktiska inkomsten per 31 december föregående år och fastställs enligt kontrolluppgift. Eventuellt underskott av kapital påverkar inte avgiftsunderlagets storlek. Förmögenhet påverkar inte avgiftsunderlaget.

Inkomst av näringsverksamhet fastställs efter individuell prövning. Underskott av näringsverksamhet ingår inte i avgiftsunderlaget.

²⁴ Se bilaga 4. Beräkning av inkomster och boendekostnad för olika hushållstyper.

²⁵ 32 kap. 5 § SoL 1 st.

²⁶ Socialförsäkringsbalken (2010:110), SFB

²⁷ 32 kap. 5 § SoL 2 st.

²⁸ 32 kap. 5 § SoL 3 st.

Skattefria inkomster som anses vara avgiftsgrundande: bostadsbidrag, bostadstillägg för pensionärer och särskilt bostadstillägg för pensionerar, äldreförsörjningsstöd, utländska pensioner och andra regelbundna bidrag och ersättningar.

Ej avgiftsgrundande inkomster: försörjningsstöd, assistansersättning, merkostnadsersättning²⁹, del av vårdbidrag/omvårdnadsbidrag som utgör ersättning för merutgifter, skattebefriad livränta, anhörigbidrag, barnbidrag, introduktionsersättning för nyanlända, schablonintäkt, kapitalvinster vid försäljning av egen bostadsfastighet, skattefria stipendier, bidrag och lån från CSN.

Makars inkomster räknas ihop och fördelas med hälften vardera. Sammanboendes inkomster räknas var för sig.

Barns inkomster t ex barnbidrag, bidragsförskott, pension, kapitalinkomster avses att täcka dess eget minimibelopp. Underskott täcks av föräldrarna solidariskt och i första hand med lika stort belopp.

6.5.2 Skatteavdrag och kyrkoavgift

Avgiftsgrundande inkomster läggs samman och beräknas före skatt. Skatteavdrag görs enligt gällande skattelagstiftning. Avdrag för kyrkoavgift görs oavsett medlemskap i trossamfund. Avdraget beräknas efter högsta kyrkoavgiften till Svenska kyrkan i kommunen.

6.6 Förbehållsbelopp

Avgifterna får inte uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel av sitt avgiftsunderlag för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader (förbehållsbelopp). När avgifterna fastställs skall kommunen dessutom försäkra sig om att omsorgstagarens make eller sambo inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation.³⁰

Den enskildes förbehållsbelopp ska bestämmas genom att beräkna den enskildes levnadskostnader, utom boendekostnaden, med ledning av ett minimibelopp. Boendekostnaden ska beräknas för sig och läggas till minimibeloppet.³¹

Med förbehållsbelopp avses det belopp som den enskilde ska förbehållas av sina egna medel för normala levnadskostnader innan avgift för hemtjänst och kommunal hälso- och sjukvård fastställs. Förbehållsbeloppet betalas inte ut utan betraktas som ett schablonavdrag vid beräkning av den enskildes avgiftsutrymme. Förbehållsbeloppet består av två delar 1) ett lagstadgat minimibelopp, inkl. eventuella individuella tillägg eller avdrag och 2) faktisk boendekostnad.

²⁹ tidigare handikappersättning

³⁰ 32 kap. 7 § SoL

³¹ 32 kap. 8 § SoL 1 st.

6.6.1 Minimibelopp

Minimibeloppet ska täcka normalkostnader för livsmedel, kläder, skor, fritid, hygien, dagstidning, telefon, hemförsäkring, öppen hälso- och sjukvård, tandvård, hushållsel, förbrukningsvaror, resor, möbler, husgeråd och läkemedel.³² Syftet med minimibelopp är att se till att den enskilde behåller ekonomiska medel för normala levnadsomkostnader innan avgifter betalas. Kostnader för livsmedel och hushållsel ingår i minimibeloppet. Minimibeloppet består av ett schablonbelopp och en individuell del.

Schablonbelopp

De schablonmässiga minimibeloppen och är knutna till prisbasbeloppet. De lagstadgade minimibeloppen enligt SoL tillämpas vid beräkning av avgifter för personer 61 år och äldre. För personer 19 - 60 år görs ett tillägg till minimibeloppet med 10 % pga. de yngre personers högre konsumtion av livsmedel, särskilda kostnader för bosättning, familjebildning och fritidssysselsättning. Kristianstads kommun har beslutat om följande minimibelopp per månad som utgör en tolfedel av

- 1, 4789 PBB för ensamstående fyllda 61 år³³;
- 1, 2066 PBB för var och en av sammanlevande makar och sambor fyllda 61 år³⁴;
- 1, 6268 PBB för ensamstående mellan 19 - 60 år;
- 1, 3273 PBB för var och en sammanlevande makar och sambor mellan 19 - 60 år;
- 0,81 PBB för hemmavarande ungdomar 15–18 år;
- 0,59 PBB för barn under 14 år.

Individuella tillägg

Minimibeloppet kan höjas i skälig omfattning om den enskilde på grund av särskilda omständigheter varaktigt har behov av ett inte oväsentligt högre belopp.³⁵

Det kan finnas särskilda omständigheter när den enskildes levnadsomkostnader inte ryms inom ramen av de poster som det lagstadgade minimibeloppet avser att täcka.

Minimibeloppet kan då höjas i skälig omfattning under förutsättning att

1. Kostnaden är av den karaktär som bör tillgodoses inom ramen för minimibeloppet,
2. Kostnaden är varaktig, dvs. regelbundet återkommande (ej engångskostnad) under minst sex månader under 12-månadersperiod;
3. Kostnaden avser ett inte oväsentligt belopp, dvs. ska per månad överstiga 0,53 % av prisbasbeloppet.

Exempel på merkostnader som kan föranleda en höjning av minimibeloppet är kostnader för god man eller förvaltare enligt senaste arvodesbeslut från överförmyndare, kostnader för specialkost av medicinska skäl, underhållskostnad för minderåriga barn enligt dom eller avtal, merkostnad för ej biståndsbedömt livsmedel, kostnader för rehabilitering,

³² 32 kap. 8 § SoL 3 st.

³³ 32 kap. 8 § SoL 2 st. p. 1

³⁴ 32 kap. 8 § SoL 2 st. p. 2

³⁵ 32 kap. 9 § SoL 1 st.

habilitering, elkostnader för medicinsk utrustning, andra kostnader för aktiviteter eller ändamål som den enskilde av olika anledningar inte kan eller bör avstå ifrån.

Tillägg till minimibelopp beviljas inte för kostnader som ersätts på annat sätt. Inget tillägg beviljas för reglering av skulder. Individuell prövning av omständigheter i ärendet görs i varje enskilt fall efter ansökan. Uppgifterna ska kunna styrkas med skriftliga underlag.

Individuella avdrag

Minimibeloppet kan minskas i skälig omfattning om den enskilde inte har en kostnad för en sådan post som ingår i minimibeloppet därför att

1. kostnaden ingår i avgiften för hemtjänst och dagverksamhet,
2. kostnaden ingår i avgiften eller hyran för bostad i särskilt boende, eller
3. posten tillhandahålls kostnadsfritt.³⁶

Kommunen får inte minska minimibeloppet med anledning av att den enskilde omfattas av sådan avgiftsfrihet som avses i 17 kap. 3 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).³⁷

Ett avdrag från minimibeloppet görs för förmåner i vård- och omsorgsboende, som man normalt själv bekostar i ordinärt boende. Avdraget per månad uppgår till 8,4 % av minimibeloppet för ensamstående fyllda 61 år. Avdraget avser de förbrukningsartiklar som tillhandahålls i vård- och omsorgsboende (toalettpapper, hushållspapper, diverse engångsartiklar t.ex. tvättlappar, servetter mm, tvättmedel, sköljmedel, diskmedel, belysning till fasta armaturer, städutrusning, rengöringsmedel, förbandsartiklar och sjukvårdsmaterial³⁸, tekniska hjälpmedel, elektricitet samt kostnader för utbyte och reparation av möbler och hushållsapparater i de gemensamma utrymmena). Lakan, handdukar och övrig sängutrustning ingår inte i ovanstående utan bekostas av den enskilde själv.

6.6.2 Bostadskostnad

Boendekostnaden är en del av den enskildes förbehållsbelopp som läggs till minimibeloppet. Uppgift om hyra och bostadstillägg hämtas från Försäkringskassan för de som har bostadstillägg.

Endast kostnader för bostaden där den enskilde är folkbokförd på eller permanent bosatt i räknas som bostadskostnad. Inga begränsningar görs här när det gäller bostadens storlek eller hyra. Varje vuxen beräknas bekosta sin andel av den totala bostadskostnaden. Ungdomar anses bekosta sin andel av bostadskostnaden när föräldrarnas försörjningsansvar har upphört.

Den enskildes faktiska bostadskostnad läggs till grund för beräkning om den kan verifieras.³⁹ I andra fall beräknas bostadskostnaden med hjälp av Pensionsmyndighetens

³⁶ 32 kap. 9 § SoL 2 st.

³⁷ 32 kap. 9 § SoL 3 st.

³⁸ ej individuellt ordinerat material

³⁹ Se bilaga 4. Beräkning av inkomster och bostadskostnader för olika hushållstyper.

föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostadsuppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad.⁴⁰

Vid beräkning av bostadskostnad sker avdrag för hushållsel då kostnaden ingår som en utgiftspost i det lagstadgade minimibeloppet. Avdraget motsvarar Pensionsmyndighetens schablonbelopp, om den faktiska kostnaden inte kan verifieras.

⁴⁰ PFS 2025:3 Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostadsuppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad för år 2026.

7. Avgifter i samband med insatser enligt LSS

Insatser som utförs enligt lagen om stöd och service är i princip avgiftsfria. Den enskilde betalar ingen avgift för vård- och omsorg utan endast för egna omkostnader. Utgångspunkten är att man inte ska ha merkostnader till följd av sin funktionsnedsättning. En kommun får dock ta ut skäliga avgifter för bostad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter av dem som har hel allmän ålderspension, hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning enligt socialförsäkringsbalken eller annan inkomst av motsvarande storlek enligt de grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkostnader. Kommunen ska även se till att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina personliga behov.⁴¹

7.1 Måltidskostnad

Kommunen får ta ut en avgift för måltider som serveras i samband med insatser.⁴² Måltidskostnad debiteras i samband med korttidsvistelse utanför det egna hemmet. Måltidskostnad för vuxna motsvarar måltidskostanden på korttid/växelvård per dag eller 1/3 del av måltidskostnaden på korttid/växelvård per måltid. Måltidskostnaden för barn och ungdomar under 19 år motsvarar halva måltidskostnaden för vuxna.

Måltidskostnad för skolungdom på korttidstillsyn debiteras månadsvis, beräknad på 20 måltider/månad för barn och ungdomar under 19.

Måltidskostnad för kunder i bostad med särskild service för vuxna och deltagare i omsorgsförvaltningens dagliga verksamheter motsvarar fastställda avgifter för matdistribution.

7.2 Placering av barn

Om ett barn under 18 år får omvårdnad i ett annat hem än det egna är föräldrarna skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader för omvårdnaden.⁴³

Var och en föräldrar har enligt föräldrabalken underhållsskyldighet gentemot sina barn. Underhållsskyldigheten kvarstår till barnet fyller 18 år eller tills att barnet slutar gymnasiet, dock längst till 21 år.⁴⁴

Storleken på ersättningen från var och en av föräldrarna får inte överstiga vad som för varje tid motsvarar underhållsbidrag som avser barnet. Ersättningen bestäms för var och en av föräldrarna efter samma grunder som vid betalningsskyldighet för underhållsstöd.⁴⁵ Avdrag från föräldrars ersättning kan göras efter samma regler som gäller för

⁴¹ 19 § LSS

⁴² Prop. 1992/93:159, s. 99

⁴³ 32 kap. 3 § SoL, 31 kap. 3 § 2 SoL, 20 § LSS

⁴⁴ 7 kap 1 § FB

⁴⁵ 19 kap SFB

umgängesavdrag från underhållsstöd.⁴⁶ Detta under förutsättning att den betalningsskyldige skriftligen begär det och socialnämnden beslutar om godkännande.

Beslut om betalningsskyldighet och avdrag fattas i samband med beslut om placering. Beslut om ersättning fattas för respektive förälder i anslutning till att insatsen beviljas. Beräkningen baseras på den senast fattade taxeringsbeslut. Innan beslut fattas ska beräkningen kommuniceras. Årlig omräkning av ersättningsbelopp som grundar sig på ny taxering är inte ett nytt beslut om betalningsskyldighet, utan betraktas som omräkning av beräkningsunderlaget.

⁴⁶ 19 kap 22–25 §§ SFB

8. Regler för olika former av reducering av avgift

En ekonomisk utredning ligger till grund för generell korrigerings av avgifter. Om avgifterna överstiger avgiftsutrymmet eller maxtaxan, sker korrigerings av de sammanlagda avgifterna till högst avgiftsutrymmet eller maxtaxan.

Om avgiftsutrymmet är noll eller mindre, uttas ingen avgift för hemtjänst eller omsorg. Reglerna om minimibelopp innebär inte ett allmänt försörjningsstöd. Kommunen har inte någon skyldighet att betala ut medel till den enskilde för att denne ska kunna uppnå den i lagen angivna nivån för minimibeloppet. Däremot ska kommunen sätta ned de sammanlagda avgifterna som ingår i maxtaxan om den enskilde inte har det förbehållsbelopp som denne har rätt till.

8.1 Dubbla bostadskostnader

Tillfällig dubbel bostadskostnad kan förekomma i samband med flytt till bostad i särskild boendeform. Om den enskilde som flyttar får dubbla bostadskostnader för två olika bostäder, kan den enskilde ansöka om särskild prövning.

Särskild prövning innebär att den enskilde får under högst tre månader tillgodoräkna sig boendekostnaden för den tidigare bostaden. Denna beräkning utökar den enskildes förbehållsbelopp och minskar dennes avgiftsutrymme. Beroende på hur stort den enskildes avgiftsunderlag är, kan detta leda till att omvårdnadsavgift sätts ned eller blir noll.

Om avgiftsberäkningen visar ett negativt avgiftsutrymme, efter att man har tagit hänsyn till bostadskostnaden för ordinarie bostad, kan ytterligare jämkning medges helt eller delvis med ett belopp motsvarande den enskildes negativa avgiftsutrymme eller lägsta av hyrorna, högst med hyran för bostaden i särskild boendeform.

Ansökan om jämkning ska ske på särskild avsedd blankett. Ansökan ska ha lämnats inom tre månader fr.o.m. den enskilde har tackat ja till bostaden i särskild boendeform. Inkomstuppgifterna ska ha lämnats in. Möjlighet till jämkning gäller under förutsättning att sökande kan styrka avveckling av ordinarie bostad. Bekräftelse på uppsägning eller uppdrag om försäljning krävs. Ingen annan person får bo kvar i ordinarie bostad. Dödsbodelägare äger inte rätt att ansöka om jämkning för dubbla boendekostnader. Vid flytt mellan kommunens bostäder i särskilda boendeformer debiteras inte dubbla boendekostnader.

8.2 Kvarboendeskydd - när en av två makar eller sambor flyttar

När avgifterna fastställs ska kommunen försäkra sig om att omsorgstagarens make/maka eller sambo inte drabbas av en oskäligt försämrade ekonomisk situation.⁴⁷ Utredning om kvarboendets ekonomiska situation sker på förvaltningens initiativ utan föregående ansökan. Kvarboendeskydd omfattar endast hushåll som likställs med makar eller sambor,

⁴⁷ 32 kap. 7 SoL

som har under längre tid varit folkbokförda på samma adress. Andra vuxna som bor tillsammans och delar hushåll omfattas inte.

När en av två makar eller sambor flyttar beräknas nettoinkomsterna på samma sätt som vid ordinarie avgiftsberäkning. Var och en av parterna tillgodogörs avdrag för bostadskostnad för respektive bostad och minimibelopp för ensamstående. Om den ekonomiska utredningen visar ett negativt avgiftsutrymme, minskas den andre partens avgift och tillredningskostnad med detta underskott.

8.3 Frånvaro

Avdrag på omsorgsavgiften i vård- och omsorgsboendet kan endast ske om den enskilde har vistats på boendet mindre än 10 tim. under hel kalendermånad. Avdrag sker med 1/30 del per dag.

Tillfälligt matavdrag kan ske vid frånvaro som den enskilde meddelat boendet minst sju dagar i förväg. Matavdrag görs med 1/30 del av den enskildes måltidsabonnemang för varje dygn som den enskilde har varit frånvarande. Inget matavdrag medges för del av dag eller enstaka måltider. Vid vård i livets slutskede sker debitering efter rapportering från verksamheten. Ingen kost debiteras dagen den enskilde avlider.

9. Handläggning av ärenden

9.1 Avgiftsbeslut

Handläggning av avgifter följer allmänna regler för handläggning vid myndighetsutövning. Handläggare ska se till att ett ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. Utredning ska göras så enkelt, snabbt och billigt som möjligt med beaktande av kommunens serviceskyldighet.⁴⁸ Handläggning och dokumentation styrs bl.a. av bestämmelser i grundlagarna, förvaltningslagen, dataskyddsförordningen, offentlighets- och sekretesslagstiftningen.

Avgiftsbeslut baseras på en individuell ekonomisk utredning i syfte att fastställa den enskildes avgiftsunderlag och förbehållsbelopp med hänsyn till eventuella individuella tillägg eller avdrag. Beslut om avgift ska fattas i ärenden som rör avgiftsbelagda insatser. Om insatserna, eller andra faktorer som påverkar avgifternas storlek förändras i större omfattning, ska nytt avgiftsbeslut fattas.

Avgiftsbeslut ska vara skriftligt och innehålla uppgifter om vem som har fattat beslutet, hur avgifterna har beräknats och hur beslutet kan överklagas. Avgiftsbeslut fattas på delegation enligt gällande delegationsordning. Handläggaren som fattar beslut ansvarar för att tillräckligt underlag tillförs ärendet innan beslut fattas.

9.2 Ändring av avgiftsbeslut

Kommunen ska ändra en avgift om något förhållande som påverkar avgiftens storlek har ändrats. Avgiften får ändras utan föregående underrättelse, om ändringen beror på förändringar i prisbasbeloppet.⁴⁹

En ändring av avgiften skall gälla från och med månaden efter den månad då anledning till ändring har uppkommit. En ändring av avgiften skall dock gälla från och med den månad under vilken de förhållanden har uppkommit som föranleder ändringen, om förhållandena avser hela den månaden.⁵⁰

Ett nytt avgiftsbeslut som beror på förändrade insatser gäller från och med beslutsdatum för det nya insatsbeslutet. Förändringar mitt i en månad som påverkar avgiftens storlek och inte beror på förändrad insats, gäller från och med den första dagen i månaden efter.

Vid anmälan om ändrade förhållanden, sker retroaktiv beräkning av avgift för högst tre månader bakåt i tiden efter avgiftsbeslut, som har föranlett ändringen, har fattats. Uppgifter till grund för nytt avgiftsbeslut ska kunna styrkas på begäran.

⁴⁸ 23 § FL

⁴⁹ 32 kap. 10 § SoL 1 st.

⁵⁰ 32 kap. 10 § SoL 2 st.

9.3 Begäran om omprövning eller överklagande

Avgiftsbeslut kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol enligt regler för förvaltningsbesvär i förvaltningslagen. Beslutet kan endast överklagas av den som berörs av beslutet eller legal företrädare. Skriftlig fullmakt krävs. Överklagande kan avse beslut om avgift, avgiftsändring, beräkning av avgiftsunderlag, bostadskostnad och minimibelopp.⁵¹

⁵¹ 35 kap. 1 § SoL p. 9

10. Allmänna bestämmelser

10.1 Uppgiftshämtning

Uppgifter om inkomster och bostadskostnader lämnas i en särskild inkomstblankett när avgiftsbelagda insatser beviljas. På begäran ska uppgifterna kunna styrkas med underlag. Den enskilde är skyldig att medverka i utredningen för att en korrekt avgift ska kunna fastställas.

Inkomstblanketten skickas ut årligen för inhämtning av aktuella uppgifter under förutsättning att inkomstuppgifter har lämnats föregående år. Uppgifter från Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten samt kommunens egna register uppdateras därefter löpande under året.

Om den enskilde samtycker till att betala högsta avgift eller väljer att inte lämna avgiftsgrundande uppgifter, tas högsta avgift ut. I dessa fall skickas ingen årlig inkomstblankett ut.

10.2 Årlig omräkning

En allmän omprövning av inkomstuppgifter och avgifter sker årligen med tillämpning av ändrade prisbasbelopp, skattebestämmelser, konsumentprisindex, konsumentverkets referensvärden för levnadskostnader, inkomstuppgifter mm.

Avgifter räknas om utan föregående underrättelse om ändringen.⁵² Omräkning gäller från den 1 januari innevarande år. Beloppen avrundas till närmaste krona.

Årlig omräkning och beslutade av riksdagen lagändringar gäller omedelbart utan att taxan tas upp för beslut i kommunfullmäktige.

10.3 Retroaktiv debitering och återbetalning

Om den enskilde eller genom företrädare lämnar oriktig uppgift till ledning för avgiftsbeslut, eller underlåter att fullgöra sin uppgiftsskyldighet, som leder till att avgift eller kostnader debiteras med felaktigt belopp, kan retroaktiv debitering eller återbetalning ske. Kontroll av avgiftsgrundande uppgifter sker inom ramen för förvaltningens egenkontroll.

Om den enskilde betalat för låg avgift kan efterdebitering för mellanskillnaden ske för två år bakåt i tiden. Efterdebitering kan efterges helt eller delvis om det vid samlad bedömning i det enskilda fallet framgår att det finns särskilda skäl som talar för att det är oskäligt att efterdebitera med fullt belopp.

⁵² 32 kap. 10 § SoL 1 st.

Om kommunen orsakat att för låg avgift har utgått t.ex. genom felaktig beräkning eller felregistrering, ska inte den enskilde krävas på mellanskillnaden om denne inte skäligen borde ha insett detta.

Om enskilde betalat för hög avgift, hanteras ersättningsanspråk enligt preskriptionslagen.

10.4 Faktureringsrutiner

Fakturering av avgifter sker månadsvis i efterskott. Belopp under 50 kr per månad faktureras först när beloppet ackumulerats till mer än 50 kr. Vid utebliven betalning sker indrivning enligt kommunens övergripande riktlinjer för fakturering och kravverksamhet.

10.5 Boende i annan kommun

Bosättningskommunens bestämmelser för debitering av avgift gäller vid vistelse i en annan kommun under första sex månader. Vistelsekommunens avgiftsbestämmelser tillämpas för debitering av avgifter efter sex månader.

10.6 Civilrättsliga underhållsavtal

Kommunen tar inte hänsyn till civilrättsliga underhållsavtal vid bestämning av avgift.

10.7 Avgifter vid försäkringsskada

Om insatser ges till följd av sjukdom eller skada för vilken den enskilde har rätt till försäkringsersättning eller skadestånd ska avgiften fastställas till omsorgsförvaltningens faktiska kostnader för insatserna. En avgift som fastställts enligt ovanstående grunder kan jämkas om skadestånd eller försäkringsersättning reduceras på grund av att den skadeståndsskyldiges ansvar begränsas eller på grund av medvållande från den skadelidandes sida.

10.8 Behandling av personuppgifter

Personuppgifter behandlas i kommunens dataregister enligt dataskyddsförordningen⁵³

Sekretess gäller för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det antas att den enskilde kommer att lida betydande men om uppgiften röjs.⁵⁴

⁵³ **Europaparlamentets** och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG

⁵⁴ 21 kap. OFL

Förkortningar

FB	Föräldrabalken
FL	Förvaltningslag
KL	Kommunallag
LSS	Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade
LSS-förordning	Förordning om stöd och service till vissa funktionshindrade
OFL	Offentlighets- och sekretesslag
PBB	Prisbasbelopp
SFB	Socialförsäkringsbalken
SKR	Sveriges Kommuner och Regioner
SoF	Socialtjänstförordning
SoL	Socialtjänstlagen

Bilagor

1. Styrande lagar och förordningar.
2. Beräkning av avgifter och måltidskostnader.
3. Avdragsgrundande inkomster.
4. Beräkning av inkomster och bostadskostnad för olika hushållstyper.

Styrande lagar och förordningar.

Kommunallag (2017:725)

2 kap. Kommunala angelägenheter

Likställighetsprincipen

3 § Kommuner och regioner ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Lag (2019:835).

Rätt att ta ut avgifter

5 § Kommuner och regioner får ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller. För tjänster eller nyttigheter som de är skyldiga att tillhandahålla får dock avgifter endast tas ut om det följer av lag eller annan författning. Lag (2019:835).

Självkostnadsprincipen

6 § Kommuner och regioner får inte ta ut högre avgifter än som motsvarar kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som de tillhandahåller. Lag (2019:835).

Socialtjänstlag (2025:400)

32 kap. Avgifter

När kommunen får ta ut avgifter

Insatser där kommunen får ta ut avgifter

1 § Kommunen får enligt grunder som kommunen bestämmer ta ut skäliga avgifter som inte överstiger kommunens självkostnader i följande fall:

1. familjerådgivning,
2. verksamhet för barn och unga enligt 18 kap. 1-5 och 10 §§ som inte är insatser av behandlingskaraktär,
3. föräldrautbildning inför adoption,
4. hemtjänst,
5. dagverksamhet,
6. sådan särskild boendeform för äldre personer som avses i 8 kap. 4 § eller bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning som avses i 8 kap. 11 § och som inte omfattas av 12 kap. jordabalken, och
7. annan liknande insats.

I fråga om avgifter för hemtjänst, dagverksamhet, bostad i särskild boendeform för äldre personer och bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning finns ytterligare bestämmelser i 4-10 §§.

Insatser av behandlingskaraktär

2 § Kommunen får inte ta ut avgifter för insatser av behandlingskaraktär. Kommunen får dock, utom i fråga om barn, ta ut ersättning för uppehållet av den som på grund av skadligt bruk eller beroende av alkohol, narkotika eller andra beroendeframkallande medel får vård eller behandling i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem.

I 31 kap. 3 § 1 finns en bestämmelse om att regeringen får meddela föreskrifter om den högsta ersättning som får tas ut för varje dag. För andra insatser får kommunen ta ut skälig ersättning.

Första och andra styckena gäller inte i fråga om insatser för vilka avgift har bestämts enligt 1 §.

Barn som vårdas i ett annat hem än det egna

3 § Om ett barn på initiativ av socialnämnden får vård i ett annat hem än det egna, är föräldrarna skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens utgifter för barnet. Socialnämnden får i sådana fall ta emot underhållsbidrag som avser barnet.

Första stycket gäller inte i fråga om barn som är placerade i skyddat boende med stöd av denna lag eller lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende.

Beräkning av avgifter

Prisbasbelopp

4 § Med prisbasbelopp avses i detta kapitel prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken.

Avgiftsunderlag

5 § Med avgiftsunderlag avses den inkomst som den enskilde kan antas komma att få under de närmaste tolv månaderna, fördelad med lika belopp per månad.

Inkomsten ska beräknas med tillämpning av 102 kap. 29 § 1, 2, 4 och 5 socialförsäkringsbalken. Vid tillämpning av 102 kap. 29 § 4 socialförsäkringsbalken ska dock endast sådan inkomst som avses i 97 kap. 13 § första stycket 1 räknas med. Som inkomst ska även räknas bostadsbidrag enligt 96-98 kap., särskilt bostadstillägg enligt 102 kap. 26 § och boendetillägg enligt 103 a-103 e kap. samma balk. En kommun får i sitt beslut om avgifter bestämma att inkomsten ska beräknas på ett sätt som är mer fördelaktigt för den enskilde.

I fråga om makar ska den enskildes inkomst anses utgöra hälften av makarnas sammanlagda inkomster.

Högsta avgift

6 § Den enskildes avgifter får

1. för hemtjänst och dagverksamhet, tillsammans med avgifter som avses i 17 kap. 8 § första stycket 1 och 2 hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), per månad uppgå till högst en tolfedel av 0,5392 prisbasbelopp,
2. för en bostad i särskild boendeform för äldre personer och bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning, per månad uppgå till högst en tolfedel av 0,5539 prisbasbelopp.

Förbehållsbelopp

7 § De sammanlagda avgifterna enligt 6 § får inte uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel av sitt avgiftsunderlag för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader (förbehållsbelopp). När avgifterna fastställs ska kommunen dessutom försäkra sig om att den enskildes make eller sambo inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation. Om avgifterna baseras på den enskildes betalningsförmåga, ska avgiftsunderlaget beräknas enligt 5 §.

Beräkning av förbehållsbelopp

8 § Kommunen ska bestämma den enskildes förbehållsbelopp genom att beräkna den enskildes levnadskostnader, utom boendekostnaden, med ledning av ett minimibelopp. Boendekostnaden ska beräknas för sig och läggas till minimibeloppet. För sådan boendekostnad som anges i 6 § ska dock inget förbehåll göras.

Minimibeloppet ska, om inte annat följer av 9 §, per månad utgöra lägst en tolftedel av

- 1,4789 prisbasbelopp för ensamstående, eller
- 1,2066 prisbasbelopp för var och en av sammanlevande makar och sambor.

Minimibeloppet ska täcka normalkostnader för livsmedel, kläder, skor, fritid, hygien, dagstidning, telefon, hemförsäkring, öppen hälso- och sjukvård, tandvård, hushållsel, förbrukningsvaror, resor, möbler, husgeråd och läkemedel.

Ändring av minimibelopp

9 § Kommunen ska höja minimibeloppet i skäligen omfattning om den enskilde på grund av särskilda omständigheter varaktigt har behov av ett inte oväsentligt högre belopp än det som anges i 8 § andra stycket.

Kommunen får minska minimibeloppet i skäligen omfattning om den enskilde inte har en kostnad för en sådan post som anges i 8 § tredje stycket därför att

1. kostnaden ingår i avgiften för hemtjänst och dagverksamhet,
2. kostnaden ingår i avgiften eller hyran för en sådan särskild boendeform för äldre personer som avses i 8 kap. 4 § eller en bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning som avses i 8 kap. 11 §, eller
3. posten tillhandahålls kostnadsfritt.

Kommunen får dock inte minska minimibeloppet med anledning av att den enskilde omfattas av sådan avgiftsfrihet som avses i 17 kap. 3 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

Ändring av avgift

10 § Kommunen ska ändra en avgift om något förhållande som påverkar avgiftens storlek har ändrats. Avgiften får ändras utan föregående underrättelse, om ändringen beror på förändringar i prisbasbeloppet.

En ändring av avgiften ska gälla från och med den månad som följer närmast efter den månad då de förhållanden som motiverar ändringen uppkom. En ändring av avgiften ska dock gälla från och med den månad under vilken de förhållanden som motiverar ändringen uppkom, om förhållandena avser hela den månaden.

35 kap. Överklagande

Beslut av socialnämnden

1 § Socialnämndens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. insatser enligt 11 kap. 1 § eller 12 kap. 1 §,
2. nekat eller nedsatt försörjningsstöd enligt 12 kap. 5 §,
3. förbud mot eller begränsning av att ta emot andras barn enligt 18 kap. 11 §,
4. medgivande att ta emot ett barn enligt 22 kap. 2 §,
5. medgivande inför adoption enligt 24 kap. 1 §,
6. återkallelse av medgivande inför adoption enligt 24 kap. 4 §,
7. samtycke till fortsatt adoptionsförfarande enligt 24 kap. 5 §,
8. ansökan om insatser i en annan kommun enligt 29 kap. 7 §, och
9. avgifter eller förbehållsbelopp enligt 32 kap. 5-10 §§.

Hälsa- och sjukvårdslag (2017:30)

17 kap. Avgifter

Uttag av avgifter

1 § Vårdavgifter och avgifter med anledning av att patienter uteblir från avtalade besök får tas ut enligt grunder som regionen eller kommunen bestämmer. Patienter som omfattas av en regions eller en kommuns ansvar för hälso- och sjukvård enligt 8 kap. 1–3 §§ respektive 12 kap. 1 och 2 §§ och 14 kap. 1 § ska behandlas lika.

Första stycket gäller inte i den mån annat är särskilt föreskrivet. Lag (2019:973).

Högkostnadsskydd för avgifter till kommuner

8 § För den enskilde får avgifter för följande poster tillsammans per månad uppgå till högst en tolfedel av 0,5392 prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken:

1. vård enligt 12 kap. 1 eller 2 § eller 14 kap. 1 §,
2. förbrukningsartiklar enligt 12 kap. 6 §, och
3. hemtjänst och dagverksamhet enligt 32 kap. 6 § socialtjänstlagen (2025:400).

Avgifterna får dock inte uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel av sitt avgiftsunderlag för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader (förbehållsbelopp). När avgifterna fastställs, ska kommunen dessutom försäkra sig om att den enskildes make eller sambo inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation.

Vid beräkning av avgiftsunderlag och förbehållsbelopp enligt andra stycket ska 32 kap. 4, 5, 8 och 9 §§ socialtjänstlagen tillämpas. Lag (2025:446).

Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Avgifter m.m.

18 § Av dem som enligt beslut av Försäkringskassan är berättigade att få assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken får avgift för personlig assistans tas ut inom ramen för sådan ersättning. Lag (2010:480).

19 § Skäliga avgifter för bostad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter får tas ut av dem som har hel allmän ålderspension, hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning enligt socialförsäkringsbalken eller annan inkomst av motsvarande storlek, enligt de grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkostnader. Kommunen ska se till att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina personliga behov. Lag (2010:480).

20 § Om någon som är under 18 år får omvårdnad i ett annat hem än det egna med stöd av denna lag, är föräldrarna skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader för omvårdnaden. Kommunen får i sådana fall uppbära underhållsbidrag som avser barnet.

20 a § Inspektionen för vård och omsorg får ta ut en avgift för ansökningar om tillstånd enligt 23 §. Lag (2018:1155).

21 § I andra fall än som anges i 18--20 §§ får avgifter eller ersättning för kostnader inte tas ut för insatser enligt denna lag.

Socialtjänstförordning (2025:468)

17 kap. Avgifter och ersättningar

Ersättning när barn vårdas i ett annat hem än det egna

3 § Föräldrarnas skyldighet enligt 32 kap. 3 § första stycket socialtjänstlagen (2025:400) att bidra till kommunens utgifter för barnets vård i ett annat hem än det egna, bestäms efter samma grunder som om det gällde att bestämma betalningsskyldighet för var och en av dem enligt 19 kap. socialförsäkringsbalken.

Det belopp som var och en av föräldrarna ska bidra med får dock inte överstiga vad som varje månad motsvarar underhållsstödsbeloppet enligt 18 kap. 20 § socialförsäkringsbalken.

Skatteverket ska på begäran lämna de inkomst- och förmögenhetsuppgifter till kommunen som behövs för att fastställa en förälders del i kommunens kostnader enligt första stycket.

4 § Om en förälder har fullgjort en fastställd underhållsskyldighet mot ett barn genom att betala ett engångsbelopp eller annat underhållsbidrag till en behörig ställföreträdare för barnet för den tid då barnet vårdas i ett annat hem än det egna, är föräldern i motsvarande mån fri från skyldighet att ersätta kommunen för dess kostnad under samma tid.

5 § Om socialnämnden tagit emot underhållsbidrag enligt 32 kap. 3 § första stycket socialtjänstlagen (2025:400) ska nämnden redovisa den del av bidraget som överstiger vad kommunen får tillgodoräkna sig till den som annars har rätt till bidraget.

Förordning (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Avgifter m.m.

5 § Bestämmelserna i 17 kap. 3-5 §§ socialtjänstförordningen (2025:468) om föräldrars skyldighet att bidra till kommunens kostnader för ett barns vård i ett annat hem ska gälla även när ett barn får vård i ett annat hem med stöd av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Förordning (2025:473).

6 § Vid bedömningen av den enskildes personliga behov enligt 19 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade skall även beaktas kostnader på grund av funktionshindret som inte täcks på annat sätt.

Beräkning av avgifter och måltidskostnader

Avgifter	
Högsta avgift/maxtaxa, per månad	53,92% 1/12 PBB
Boendeavgift för bostad, per månad	55,39% 1/12 PBB
Korttid/växelvård, per dag	1/30 av högsta avgift/maxtaxa
Hemtjänst, per timme	0,466% PBB
Trygghetslarm, per månad	0,35% PBB
Hemsjukvård, per besök (<i>max 4 besök per månad</i>)	0,369% PBB
Minimibelopp	
Ensamstående, <i>fyllda 61 år</i> , per månad	1,4789 PBB
Sammanboende makar och sambor, <i>fyllda 61 år</i>	1,2066 PBB
Ensamstående, <i>mellan 19–60 år</i> , per månad	1,6268 PBB
Sammanboende makar och sambor, <i>mellan 19–60 år</i>	1,3273 PBB
Tillägg till minimibelopp	0,53% PBB
Avdrag från minimibelopp	8,4% av minimibelopp ensamstående <i>fyllda 61 år</i>
Måltidskostnader	
Vård- och omsorgsboende	10,65 KPI
Korttid/växelvård per dag	1/30 av mat i vård- och omsorgsboende
Korttidsvistelse vuxna per dag	1/30 av mat i vård- och omsorgsboende
Korttidsvistelse vuxna per måltid	1/3 av måltidskostnad vuxna per dag
Korttidsvistelse barn per dag	1/2 av måltidskostnad för vuxna per dag
Korttidsvistelse barn per måltid	1/2 av måltidskostnad för vuxna per måltid
Korttidstillsyn per månad	20 måltider för barn
Ordinärt boende	72 % av faktisk kostnad
Bostad med särskild service för vuxna, kompenserande insatser	72 % av faktisk kostnad
Daglig verksamhet	72% av faktisk kostnad
Sondmat per månad	0–500 ml: 1,68 KPI
Ordinärt boende, <i>enligt ordination</i> , per månad	501–1499 ml: 3,36 KPI Över 1500 ml: 5 KPI
Sondmat per månad	
Vård- och omsorgsboende, per månad	Max 5 KPI om kund enbart får sondmat
Näringsdryck och kosttillskott, per produkt	2% av KPI
Leveransavgift per leverans	0,01117% PBB
Hämtning av hjälpmedel	0,558% PBB
Lägsta restvärde för ej återlämnade hjälpmedel	1% PBB
Transport av avliden	Pris enligt avtal + 5 %

Avdragsgrundande inkomster

Inkomst av tjänst:

Pension (garantipension, tilläggspension, premiepension, efterlevandepension, tjänstepension, ersättning från privata pensionsförsäkringar mm)
Utbetalningar från privata pensionsförsäkringar
Lön och naturaförmåner (kostförmån, bilförmån, bostadsförmån) i anställning
Livränta och liknande periodiska inkomster (arbetsskadelivränta och skattepliktig del av yrkesskadelivränta)
Sjukersättning och aktivitetsersättning
Sjukpenning, rehabiliteringspenning och sjuklön
Föräldrapenning
Vårnadsbidrag från kommunen
Arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd
Skattepliktig del av vårdbidrag alt omvårdnadsbidrag
Ersättningar från avtalsgruppsjukförsäkringar (AGS)
Periodiskt understöd från före detta make eller maka

Inkomst av näringsverksamhet

Inkomst från enskild firma eller andra bolagsformer.

Inkomst av kapital

Ränteinkomster
Utdelningar
Kapitalvinster vid försäljning av tillgångar.

Skattefria inkomster

Bostadsbidrag
Bostadstillägg för pensionärer (BTP)
Särskilt bostadstillägg för pensionärer (SBTP)
Äldreförsörjningsstöd (ÄFS)
Utländsk pension
Andra regelbundna bidrag och ersättningar

Beräkning av inkomster och bostadskostnad för olika hushållstyper

Inkomst och minimibelopp

Ensamstående

Inkomster för ensamstående utgör underlag för avgiftsberäkning. Minimibelopp för ensamstående ingår i beräkning.

Makar och sammanboende

Makars/registerade partners inkomster läggs ihop delas på två. Minimibelopp för makar/sammanboende ingår i beräkning. Minimibelopp för ensamstående används vid avgiftsberäkning för makar som inte bor tillsammans.

Sammanboendes inkomster beräknas var för sig, då det inte finns någon lagstadgad underhållsskyldighet dem emellan. Minimibelopp för makar/sammanboende ingår i beräkning.

Barnfamiljer

Barns inkomst, t ex barnbidrag, bidragsförskott, pension och kapitalinkomster anses täcka barnets eget minimibelopp. Underskott fördelas respektive förälder med lika stort belopp.

Beräkning av bostadskostnad

Hyreslägenhet

Bostadskostnaden i hyrd bostad anses vara lika med hyran inklusive värme och obligatoriska avgifter, t.ex. drift, sophämtning, vatten mm. Om hushållsel ingår i hyran dras denna kostnad ifrån enligt Pensionsmyndighetens schablon, om den faktiska kostnaden inte kan styrkas med underlag. Kostnader för garage, parkeringsplats, tv/internet/bredband eller andra tillval räknas inte som bostadskostnad. Avgift till hyresgästförening eller andra avgifter ingår inte i beräkningen.

Bostadskostnad för bostad med andrahandskontrakt räknas på samma sätt som för hyreslägenhet. Uppgifterna ska kunna styrkas med underlag.

Bostadsrättslägenhet

Bostadskostnaden är lika med månadsavgiften inklusive värme och obligatoriska avgifter. Om hushållsel ingår i avgiften dras denna kostnad ifrån enligt Pensionsmyndighetens schablon, om den faktiska kostnaden inte kan styrkas med underlag. Lån för anskaffandet av bostadsrätten räknas med 70 % av räntekostnaden med i bostadskostnaden. Uppgifterna ska styrkas med underlag.

Eget enfamiljshus

Bostadskostnaden i eget hem för permanent boende ingår:

70 procent av räntekostnaden på bostadslån,
fastighetsavgift,
värme- och driftskostnader enligt Pensionsmyndighetens schablonbelopp

Posterna räknats samman för ett år och summan delas med tolv för att få fram en månadskostnad. För makar delas bostadskostnaden med två. Detsamma gäller sambor som äger halva bostaden var. Uppgifterna ska styrkas med kopior på aktuella handlingar. Individuell beräkning av den faktiska bostadskostnaden kan ske efter utredning. Värdehöjande åtgärder räknas inte in som underhållskostnaderna.

Eget två-/flerfamiljshus

Bostadskostnad räknas på samma sätt som för enfamiljshus minskat med hyresintäkter för den uthyrda lägenheten.

Eget småhus på lantbruksenhet

Endast kostnader som rör bostadsdelen får tas med enligt samma grunder som för enfamiljshus. Fastighetsavgift beräknas på den del av taxeringsvärdet som avser byggnads- och tomtmarksvärde avseende bostadsbyggnaden. I bostadskostnaden räknas 70 procent av räntekostnader på lån som rör bostadsdelen.

Arrenderat småhus på lantbruksenhet

Bostadskostnad är arrendeavgift för bostaden inkl. tomtmark med tillägg för kostnader för uppvärmning och drift enligt Pensionsmyndighetens schablonbelopp.

Särskilda boendeformer

Bostadskostnad räknas som för hyrd lägenhet.

Fri bostad

Enligt de regler som gäller för fri bostad vid taxering till statlig inkomstskatt. Regelverket återfinns på Skatteverkets hemsida.

Referenser

PFS 2025:3 *Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostadsuppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad för år 2026.* Pensionsmyndighetens föfattningssamling.

SFS 1993:1090. *Förordning om stöd och service till vissa funktionshindrade.* Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 1993:387 *Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade.* Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2025:400. *Socialtjänstlag.* Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2025:468 *Socialtjänstförordning.* Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2002:400. *Offentlighets- och sekretesslag.* Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2017:30. *Hälso- och sjukvårdslag.* Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2017:725. *Kommunallag.* Stockholm: Finansdepartementet.

SFS 2017:900. *Förvaltningslag.* Stockholm: Justitiedepartementet.

Socialstyrelsens meddelandeblad: *Uppgifter för beräkning av avgifter inom äldre- och funktionshinderomsorgen.*

Riktlinjer för avgiftshandläggning
Omsorgsförvaltningen
Kristianstads kommun
KF § 256
Antagen av Kommunfullmäktige
2025-11-11

Kristianstads
kommun

Omsorgsförvaltningen |
www.kristianstad.se | kommun@kristianstad.se